

Bladluis

*Nieuwsbrief van de KNNV Alkmaar - Den Helder
dertiende jaargang, nummer 2, augustus 2023*

Doe mee aan de komende activiteiten!

Ook de komende maanden worden er weer interessante activiteiten georganiseerd. In september beginnen de eerste lezingen alweer. Een leuke lezing over natuur in Nederland, in Den Helder en een boeiende lezing over bijen, in Alkmaar. Verder zijn er verschillende excursies van de werkgroepen en een paar nachtvlindernachten. De plantenwerkgroep heeft het excursieseizoen net weer afgesloten. Wie aan de natuurstudie wil kan verder terecht bij de minicursus paddenstoelen.

 Er is nog plek op de minicursus paddenstoelen! Verderop in deze nieuwsbrief meer informatie hierover.

Bioblitz Volkstuinvereniging de Kromme Sloot

Dit jaar inventariseert onze KNNV-afdeling het volkstuincomplex van ATV De Kromme Sloot. Er zijn al verschillende excursies georganiseerd op het terrein, zoals een plantenexcursie en een insectenexcursie. Voor donderdag 31 augustus staat een nachtvlindernacht gepland. Meer informatie daarover verderop in deze nieuwsbrief. Iedereen is welkom om mee te doen met het in kaart brengen van de Flora en Fauna.

Er zijn al leuke soorten gevonden. Een overzicht van alles wat er is gevonden, is te zien op Waarneming.nl: <https://waarneming.nl/bioblitz/alkmaar-amateurtuinvereniging-de-kromme-sloot-2023/>

Lezing: Op stap binnen de grenzen van Nederland, lezing door Ger Molenaar

zaterdag 23 september 2023 om 13:30 uur, Den Helder

Een lezing door Ger Molenaar, georganiseerd door de KNNV Alkmaar- Den Helder op zaterdag 23 september 2023. Deze lezing vindt plaats in bezoekerscentrum "De Helderse Vallei". Adres: De Helderse Vallei 9-11, 1783 DA Den Helder. Aanvang 13:30 uur. Toegang gratis. Coördinator: Tineke Broersen info@regioalkmaar.knnv.nl

In de coronatijd waren we aan Nederland gebonden, verre reizen waren niet mogelijk dus gingen we op reis in Nederland. In onze eigen omgeving zijn we natuurlijk ook gezegend met mooie natuurterreinen, maar Nederland biedt natuurlijk veel meer. Dus de tent uit het stof gehaald en vele weekenden met mijn meissie er op uit. Naar het Oldambt in Groningen met zijn grauwe kieken en prachtige boerderijen die mij als agrarisch museumdirecteur natuurlijk zeer aanspraken. Daar niet ver vandaan beland je in de Onlanden en Zuidlaren met een grote rijkdom aan vogels, bevers en nog veel meer.

Niet onvermeld mag blijven dat daar nog een zeer relaxt volkje woont. Daarna belanden we bij de Weerribben, Dwingelderveld, Fochteloërveld, het Diependal en de Drentse Aa. Na de verkenning van het noorden steken we door naar het zuiden en zonder al te lange reistijden komen we in Limburg terecht waar het met de vele leuke orchideeën, reptielen en niet te vergeten de vogels, goed vertoeven is en je s' avonds onder het mom van een Maastrichts biertje, tot de conclusie komt dat Nederland nog zo slecht niet is. Als je dan ook nog op de terugweg door Brabant boomkickers, vliegende herten en inktviszwammen tegen komt, kan ons landje wedijveren met het buitenland.

Ger Molenaar was jarenlang werkzaam als inspecteur bij de keuringsdienst van de bollenteelt; thans parttime museumdirecteur en al zijn leven lang een bevlogen natuurliefhebber.

Nachtlindernachten

Een zwoele zomeravond is een mooi moment om naar nachtlinders te kijken. De komende weken zijn er nachtlinderavonden op het terrein van de Amateursvereniging De Kromme Sloot en in Hortus Alkmaar.

Kromme Sloot

Donderdag 31 augustus bij Amateursvereniging De Kromme Sloot aan de Olympiaweg in Alkmaar, gratis toegang. Aanvang: een half uur na zonsondergang beginnen de eerste nachtlinders te vliegen. (voor een kaartje met de locatie, zie op onze website: <https://alkmaardenhelder.knnv.nl/agenda/nachtlinders-kijken-bij-de-kromme-sloot/>)

Hortus Alkmaar

Vrijdag 15 september bij de Hortus (Berenkoog 43 in Alkmaar) in het weekend van de Nationale Nachtlinder Nacht. Waarschijnlijk wordt er toegang gevraagd door de Hortus. Aanvang: een half uur na zonsondergang beginnen de eerste nachtlinders te vliegen.

Veldtabel wapen- en bastvliegen van Nederland

Veldtabel wapen- en bastvliegen van Nederland
(Diptera: Stratiomyidae & Xylomyidae)

Menno Reemer

Op de website van EIS zijn verschillende hulpmiddelen voor determinatie van insecten te vinden. Zo zijn er handige veldtabellen samengesteld, met prachtige foto's. Bijvoorbeeld de Veldtabel wapen- en bastvliegen. Te vinden op: <https://www.eis-nederland.nl/diensten/determinatie>

Ogen dicht behaard

22 Schildje met twee tandjes, borststukrug zwart, antenne zonder borstel, langer dan kop

Borststukrug lang, lichtbruin behaard
Achterlijf zwart, hooguit zeer kleine lichte vlekjes opzij

Harige langsprietwapenvlieg *Stratiomys longicornis* (9,5-14,5 mm)

Prachtwapenvlieg *Chloromyia formosa* (7-9 mm)

of

Borststukrug kort, zwart of grijsachtig behaard
Achterlijf met duidelijke gele vlekken

Ogen (nagenc) hooguit met zeer kor

Roodrugwapenvlieg *Clitellaria ephippium* (9,5-14,5 mm)

of

Borststukrug zwart, soms met gele of groene vlekken

Lezing: Wilde bijen.

Een lezing door Pieter van Breugel, georganiseerd door de KNNV Alkmaar-Den Helder op woensdag 27 september 2023 om 19.30 uur in Wijkcentrum Overdie, Van Maerlantstraat 8-10, 1813 BG Alkmaar.

In ons land komen naast de bekende honingbij, meer dan driehonderd soorten bijen voor. We noemen ze wilde bijen, omdat ze hier inheems zijn, dus “in het wild” voorkomen. De ruim twintig soorten hommels rekenen we ook tot onze wilde bijen. Zij vormen volken met vele dieren in één nest. De meeste inheemse bijen doen echter alles alleen en heten daarom solitaire bijen. Omdat ze ons niet steken en dus niet lastig zijn, zijn ze onbekend. Vele van deze soorten zijn gespecialiseerd op bepaalde planten en worden sterk bedreigd door de negatieve invloed van de mens op de flora. De diverse soorten zijn vaak genoemd naar hun uiterlijk of hun gedrag. Zo kunt u onder meer aantreffen: zandbijen, koekoeksbijen, metselbijen, maskerbijen, behangersbijen, wolbijen, bloedbijen en zijdebijen.

Pieter van Breugel uit Veghel houdt zich al jaren bezig met het bestuderen van deze dieren en het aanbieden van nestgelegenheden en is auteur van enkele boeken over wilde bijen. Uit zijn eigen ervaring puttend en aan de hand van werkelijk unieke opnames, zal hij u een wonderlijke insectenwereld voortoveren, die u onmiddellijk zal verleiden om in u eigen meer en beter te gaan kijken. Door zijn enthousiaste verhaal zult u geïnspireerd en rijker huiswaarts keren in het besef dat ook in uw directe omgeving juweeltjes van dieren een wonderlijk leven leiden. Laat u deze kans om unieke beelden te zien dus niet ontgaan.

(foto Pieter van Breugel).

Paddenstoelentijd

De paddenstoelen kwamen dankzij al die regen al vroeg tevoorschijn. De eerste paddenstoelenexcursie is zelfs al achter de rug. De komende tijd zijn er meer excursies. We organiseren dit jaar zelfs een minicursus paddenstoelen.

Excursies

Zaterdag 26 augustus. Excursie naar het Heilooërbos. Vertrek 10:30 uur vanaf de Kattenberg, schuin tegenover het landhuis Nijenburg aan de westkant van de Kennemerstraatweg. Parkeren in de berm van de Nijenburgerweg, het weggetje ten noorden van het landhuis of aan het eind van de Westerweg/begin Komlaan bij tuincentrum Meijer. Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00. Mobiel: 0629299052

Zaterdag 2 september. Excursie naar de Staatsbossen van Schoorl.

Een uniek duingebied met de mooiste zwarte dennenbossen van Nederland. We gaan op zoek naar boletensoorten en allerlei parasolzwammen die vooral in deze tijd van het jaar tevoorschijn komen. Verzamelen om 10:30 uur op de parkeerplaats voor restaurant Duinvermaak aan het eind van de Breelaan te Bergen NH.

Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00.

Mobiel: 0629299052

Minicursus

De KNNV Alkmaar-Den Helder organiseert het komende vroege najaar een korte mini-cursus paddenstoelen. De cursus bestaat uit twee theorie avonden plus een excursie. Alfons Vaessen is bereid gevonden de cursus te leiden. De kosten voor de deelnemers bedragen twintig euro per persoon.

De theorie avonden worden gehouden in een van de lokalen van de Vonk Alkmaar MBO. De locatie van de excursie wordt t.z.t. nog bepaald maar zal ergens in de omgeving van Alkmaar zijn. Inschrijving staat open voor alle geïnteresseerden, speciale voorkennis is bij deze cursus niet vereist. Wel wordt van de deelnemers verwacht de Basisgids paddenstoelen (ISBN-9789050117074, KNNV-ledenprijs, € 23,85, in de boekhandel € 26,50) aan te schaffen, verkrijgbaar bij o.a. [de webshop van de KNNV Uitgeverij](#).

N.B.: deze cursus staat los van [de meer uitgebreide online-cursus die bij de Nederlandse Mycologische Vereniging](#) loopt van september tot november 2023.

Mini-cursus Paddenstoelen

Cursusleider: Alfons Vaessen (NMV)

Locatie: Vonk Alkmaar MBO, Drechterwaard 10-16, 1824 EX Alkmaar

Theorie avonden op dinsdag 19 september en dinsdag 3 oktober van 19.30 – 22.00

Excursie zaterdag 7 oktober, aanvangstijd 10.30 uur, locatie nader te bepalen.

Kosten: 20 euro per persoon

Aanmelding door overmaking van € 20,00 op bankrekening NL55 INGB 0000 5194 35 ten name van KNNV-afdeling Alkmaar-Den Helder onder vermelding van "Mini-cursus Paddenstoelen" en tevens uw naam en emailadres.

Van de KNNV Uitgeverij: Op zoek naar vlinders en libellen

“De zomer is dé tijd van het jaar om naar vlinders en libellen te zoeken. De Vlinderstichting introduceert in haar nieuwe boek ‘Op zoek naar vlinders en libellen’ de beste gebieden in Nederland om vlinders en libellen te zien. Het boek is toegankelijk geschreven en prachtig vormgegeven, aangevuld met goede foto’s zodat je weet naar welke soorten je gericht kunt zoeken. Een mooi en behulpzaam boek dus voor iedereen die in Nederland op zoek wil naar bijzondere vlinders en libellen. Elke insectenliefhebber zou het in de boekenkast moeten hebben staan.”

'Op zoek naar vlinders en libellen' neemt je mee naar mooie vlinder- en libellengebieden in Nederland. Van de duinen in het westen tot de veengebieden in het oosten en van de Sint-Pietersberg in Zuid-Limburg tot het Lauwersmeer in het noorden: alle provincies komen aan bod.

Van elk gebied is een korte beschrijving opgenomen en worden de dagvlinders, nachtvlinders en libellen besproken die er voorkomen. Je ontdekt zowel de zeldzame, bedreigde en beschermde soorten, als de algemene soorten die je er tijdens een wandeling kunt tegenkomen. Een ideaal uitgangspunt voor een mooie wandeling. Dit boek is mede mogelijk gemaakt door het Prins Bernhard Cultuurfonds en De Vlinderstichting.

Vlinder uit

Een andere vlinderoverwinteraar die in de Biesbosch voorkomt, is de gehakkelde aurelia. Deze prachtige oranje vlinder is goed te herkennen aan de diepe kartels in de vleugels. Mensen die hem voor het eerst zien, schrikken nog wel eens van de gekarteelde vleugels en denken dat deze vlinder is aangevallen door een vogel. Niets is minder waar! De mannetjes zijn erg territoriaal en indringers worden zeer actief verjaagd.

Brune korenbout

glikken een (fluter)boot of kano huren om de libellen vanaf het water te bewonderen. In de Biesbosch kun je soorten aantreffen als brune korenbout, umaagdlibel en grote rooddooguffer. De brune korenbout is een vrij zeldzame libel. Jonge imago's zijn oranjebruin, maar mannetjes worden naarmate ze ouder worden blauw berijst. Mannetjes van deze soort zijn zeer territoriaal en maken korte patroonvluchten vanaf hun uitkijpst (bijvoorbeeld een rietstengel). Toch zijn ze bij hoge dichtheden tolerant naar elkaar.

Nachtvlinders

In de Biesbosch groeit een bijzondere plant: poelruit. Deze plant is de waardplant voor twee heel zeldzame nachtvlinders: de akelaai uit en de poelruitpanner. Het zijn twee prachtig gekleurde nachtvlinders die overdag helaas lastig te zien zijn. De akelaai uit is donkerbruin met een paarse gloed, en vliegt tussen juni en september. De poelruitpanner heeft lichtbruine vleugels met een kenmerkende donkere grijze tot zwarte band die horizontaal over het midden van de vleugels loopt. Deze nachtvlinder vliegt van half juni tot eind juli. De rupsen van beide soorten zijn overdag te vinden op poelruit. Hiervoor moet je wel goed zoeken, want in tegenstelling tot de fraai gekleurde imago's hebben de rupsen perfecte schutkleuren. De kans dat je eroverheen kijkt is groot, en dat is nu precies wat deze rupsen graag willen!

Libellen

De Biesbosch is een prachtig gebied om voor libellen op pad te gaan. Dit kun je natuurlijk doen vanaf de kant, maar je kunt ook op verschillende

Prijs: € 21,95
 Druk: 2023, druk 1
 Pagina's: 128 p.
 Formaat: 15 x 22 cm
 Uitvoering: paperback
 Verschijningsjaar: 2023
 Samenwerking: De Vlinderstichting

voor de brune vuurvlinder. Hiervan zijn juist de vrouwtjes opvallender gekleurd dan de mannetjes. Brune vuurvlinders vliegen in twee generaties en je kunt ze bijna heel de zomer aantreffen.

Nachtvlinders

In het Bargerveen komt een aantal soorten voor die op bijna geen enkele andere plek in Nederland nog voorkomen. Voorbeelden hiervan zijn de moerasbreedleugelluik, de kastanjebrune uit en de wallegrijs uit. Deze soorten krijg je overdag helaas bijna nooit te zien. Gelukkig zijn er enkele andere fraaie soorten in het gebied die je overdag wel goed kunt vinden, zoals de metsalvlinder en de mi-vlinder. Daarbij moet je wel even goed opletten, want deze ligt best wel wat op de eerder besproken aardbeevlinder. Als je geluk hebt, kun je hier zelfs de extreem zeldzame halledag uit tegenkomen.

metalsalvlinder

ulterlijk als gedrag. De neowiltsalvlinder en ook net vliegende vliegtijd, maar die in het seizoen dan die van

mi-vlinder

versalvlinder

wallegrijs uit

BARGERVEEN

Algemeen

Op de Zuid-Drentse grens met Duitsland ligt natuurgebied Bargerveen. Zoals de naam al doet vermoeden is Bargerveen een veengebied. Het is niet zomaar een veengebied: dit is een van de grootste overgebleven hoogveen-gebieden van Nederland. Hier kun je genieten van de wildoed en de oorverdovende stilte. Bargerveen is onderdeel van Het Veenland en een echte aanrader voor de natuur liefhebber. In Het Veenland komen wel vijftien soorten veenmos voor! Ook soorten als gladde slang, levendaarbare hagedis en

verschillende marterachtigen hebben hier hun onderkomen. In totaal zijn hier meer dan negenhonderd soorten nachtvlinders waargenomen en door de vele vennen en poelen zijn ook de libellen er in groten getale aanwezig.

voorbivlinder

Dagvlinders

Een erg leuke soort die je kunt zien in Bargerveen is de aardbeevlinder. De aardbeevlinder is echt een soort van de vroege zomer, mei-juni. Je moet er dus op tijd bij zijn als je deze zeldzaamheid wilt zien. Dit zeer honkvrante vlindertje kwam aan het begin van de 20^e eeuw algemeen voor op de hogere zandgronden, in de duinen en de laagveengebieden. Vanaf dat moment is hij sterk achteruitgegaan en zijn vele populaties verdwenen. In Bargerveen bevindt zich momenteel een relatief grote, stabiele populatie.

brune vuurvlinder

Een andere schaarste standvlinder die je kunt aantreffen in Bargerveen is de brune vuurvlinder. Dit is een typische soort van de hogere zandgronden. Nederland ligt aan de noordgrens van zijn verspreidingsgebied. Als mannetjes en vrouwtjes vlinders van een soort verschillen in uiterlijk, zijn de vrouwtjes vaak bescheidener gekleurd. Dit geldt echter niet

brune vuurvlinder

Activiteiten werkgroepen

Paddenstoelenwerkgroep "De Noordkop".

Telefonisch opgeven voor een excursie op de vrijdagavond voor de excursiedag tussen 18:00 en 20:00 (Mobiel 0629299052) Coördinator: Martijn Oud, mnaj.oud@ziggo.nl

Zaterdag 2 september. Excursie naar de Staatsbossen van Schoorl.

Een uniek duingebied met de mooiste zwarte dennenbossen van Nederland. We gaan op zoek naar boletensoorten en allerlei parasolzwammen die vooral in deze tijd van het jaar tevoorschijn komen. Verzamelen om 10:30 uur op de parkeerplaats voor restaurant Duinvermaak aan het eind van de Breelaan te Bergen NH. Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00.

Mobiel: 0629299052

Zaterdag 9 september. Vaarexcursie door het Ilperveld. NEM excursie.

Vertrek 10:30 uur vanaf het voormalige bezoekerscentrum van het Ilperveld. Kanaaldijk 32A, 1121NX Landsmeer. We varen door het veenweidegebied om op 3 verschillende eilandjes naar paddenstoelen te zoeken. Locaties: berkenbroekbos, veenmosrietland en voormalig boerenland. Niet vergeten je op te geven s.v.p. Mobiel: 0629299052

Zaterdag 16 september. Excursie naar Landgoed Elswout.

Elswout is een bijzondere buitenplaats vanwege de fantastische mos heuvels en waterpartijen, stinsenflora en natuurlijk de bijzondere paddenstoelen. Verzamelen om 10:30 uur op de parkeerplaats naast het poortgebouw. Kom je met de auto? Let op want tegenwoordig is het betaald parkeren. Tarieven: €1,50 per uur, €6,50 per dag. Niet vergeten je op te geven: Mobiel: 0629299052

Zaterdag 23 september. Excursie Nyenrode Breukelen.

De afgelopen 2 jaar kwamen we telkens vlak na een lange dróge periode naar dit fantastische park van "Nyenrode Business University", kroondomein No. 1 van de NMV. Hopelijk dat we het dit jaar beter zullen treffen. Verzamelen om 10:30 uur op de parkeerplaats van het kasteel (door het poortgebouw meteen linksaf). Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00. Mobiel: 0629299052

Zaterdag 30 september. Excursie naar het Heilooërbos.

Vertrek 10:30 uur vanaf de Kattenberg, schuin tegenover het landhuis Nyenburg aan de westkant van de Kennemerstraatweg. Parkeren in de berm van de Nyenburgerweg, (het weggetje ten noorden van het landhuis) of aan het eind van de Westerweg /begin Komlaan bij tuincentrum Meijer. Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00. Mobiel: 0629299052

Zaterdag 14 oktober. Excursie naar het Robbenoordbos.

Een bijzonder bos met een zandbodem, afgewisseld met klei, waar elk jaar vele bijzondere paddenstoelen door ons worden aangetroffen, ook tijdens langere droge periodes gaan we hier altijd met veel enthousiasme naar toe. Verzamelen om circa 11:00 uur aan het eind van de Sluitgatweg bij de Radio-TV zendmast (deze is vanaf de A7 te zien) Voor de Afsluitdijk rechts afslaan. Telefonisch opgeven op de vrijdag voor de excursie tussen 18:00 en 20:00. Mobiel: 0629299052

Zaterdag 21 oktober Excursie naar de Staatsbossen van Schoorl.

We gaan vandaag naar de omgeving van de Oude Baaknolweg. Er bevindt zich hier een restant van het korstmossenbos. Veel Gele ridderzwam, Witbruine ridderzwam en div. (vezel)truffelsoorten waaronder de Geelrozevezeltruffel. Vertrek om 10:30 uur vanaf restaurant de Bokkensprong. Opgeven op de vrijdag voor de excursie. Mobiel 0629299052.

Strandwerkgroep

Deelnemers die mee willen rijden kunnen zich aanmelden bij W. Kerkhof. We verzamelen daarvoor op het parkeerterrein aan de zuidkant van station Alkmaar-Noord.

Zondag 17 september gaan we van Bergen aan Zee naar de Kerf. Tijd: van 13.00-15.00 uur, verzamelen bij strandopgang Noord.

Zondag 15 oktober bezoeken we het strand van Zandvoort, 13.00-15.00 uur, vertrek uur station Alkmaar Noord.

Plantenwerkgroep

De excursies van de Plantenwerkgroep zijn weer gestopt. De Plantenwerkgroep gaat volgend jaar in mei weer op pad.

Meer informatie bij Pieter Korstanje, tel. 072-5622278, f2hheipie@hetnet.nl

De Mossenwerkgroep

De Mossenwerkgroep gaat komende herfst weer op pad. Excursies worden soms kort van tevoren gepland en komen op de website.

Meer informatie bij Pieter Korstanje, tel. 072-5622278, f2hheipie@hetnet.nl

De Dinsdaggroep

Coördinator: Jannie Nijman, tel. 072 - 5615605, e-mailadres: j.nijman66@upcmail.nl

De dinsdaggroep start in principe om 13.30 uur. Sommige excursies kosten geld, dan staat dat vermeld. Het is handig om een duinkaart van het PWN-gebied aan te schaffen/mee te nemen. Autobezitters die mensen mee willen nemen, graag even melden via de mail.

Excursies komen op de website. Voor informatie over de Dinsdaggroep: mail naar Jannie Nijman, j.nijman66@upcmail.nl

De Woensdaggroep

Zie de website voor actuele informatie: <https://alkmaar-denhelder.knnv.nl/werkgroep/woensdaggroep/>.

Marianne Knip is de nieuwe coördinator, mknip@jxm.nl

September 2023

06/09 Camperduin. De Putten en over de dijk, excursie o.l.v. Ans Roos en Marianne Knip
Start: Parkeerterrein t.o. de Putten. Aanvang 10.00 uur.

13/09 Alkmaar, Rekerhout. Op zoek naar gallen en wantsen.

Excursie o.l.v. Adria Klumpers en Ans Roos.

Start: Kinderboerderij, Krielenzand 21, 1825 BZ Alkmaar. Aanvang 10.00 uur.

20/09 Callantsoog, Abbestede /Zandpolder. Excursie o.l.v. Ruud Costers.

Start: parkeerplaats aan de doorgaande Duinweg bij strandslag 9 – Voordijk. Aanvang 10.00 uur.

Een handig kaartje kan helpen de parkeerplaats te vinden.

27/09 Groet, paddenstoelenexcursie o.l.v. Joop de Wit.

Start: parkeren bij de Bokkesprong, Heereweg 337, 1873 GC Groet. Aanvang 10.00 uur.

De IJsvogelwerkgroep

De IJsvogelwerkgroep knapt broedwanden op en monitoort het gebruik ervan. Meer informatie bij Rutger Polder (ook voor het doorgeven van waarnemingen) 06 23181433, 1815jk232@hetnet.nl.

Kopij Bladluis

Kopij voor de volgende Bladluis kan naar Pieter Korstanje: vbs@regioalkmaar.knnv.nl